

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»

ЗАТВЕРДЖАЮ
Прарэктар па вучэбнай рабоце
А.В.Макоўчык
2022 г.

Рэгістрацыйны № УД- 81-2-32 /вуч.

УВОДЗІНЫ Ў СЛАВЯНСКУЮ ФІЛАЛОГІЮ

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці:

1 – 02 03 01 Беларуская мова і літаратура

2022 г.

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарта АСВА 1-02 03 03 - 2021 установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка” і вучэбнага плана для спецыяльнасці 1 – 02 03 01 Беларуская мова і літаратура

СКЛАДАЛЬНІК:

Н.У.Чайка, прафесар кафедры мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”, доктар філалагічных навук, прафесар

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Т.М. Тарасава, прафесар кафедры беларускай і замежнай літаратуры БДПУ, доктар філалагічных навук, прафесар;

Г.К.Чахоўскі, дацэнт кафедры беларускага мовазнаўства БДУ, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

УЗГОДНЕНА:

Дырэктар ДУА “СШ № 170 г. Мінска” Е.А.Рабава

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”

(праатакол № 12 ад 19.05.2022 г.)

Загадчык кафедры

 Д.В.Дзятко

Навукова-метадычным саветам установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”

(праатакол № 7 ад 21.06.2022 г.)

Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджальных матэрыялаў дзеючым патрабаванням Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь адпавядае.

Метадыст ВМА

 Я.В.Ціханова

Дырэктар бібліятэкі

 Н.П.Сяткоўская

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма па дысцыпліне “Уводзіны ў славянскую філалогію” прызначана для рэалізацыі на першай ступені вышэйшай адукацыі ў межах цыкла спецыяльных дысцыплін і займае сярод іх важнае месца. “Уводзіны ў славянскую філалогію” з’яўляецца дысцыплінай модуля “Аспектнае мовазнаўства – 2”. Яна знаёміць студэнтаў са станам і напрамкамі развіцця славянскай філалогіі, пачынаючы ад першых упамінаванняў пра мову славян да навуковых распрацовак айчынных і замежных мовазнаўцаў канца XX – пачатку XXI стст. Веды па славянскай філалогіі неабходныя будучым настаўнікам-філолагам для больш дакладнага разумення шляхоў і спосабаў фарміравання беларускай нацыянальнай мовы, прагназавання яе далейшага развіцця ва ўмовах дзяржаўнага беларуска-рускага двухмоўя. Праз знаёмства са славянскімі мовамі і іх становішчам у сучасным свеце ўдасканальваюцца метады даследавання ў беларусістыцы, дасягаецца большая іх эфектыўнасць і практычнае значэнне.

Мэта вучэбнай дысцыпліны “Уводзіны ў славянскую філалогію” – даць студэнтам пачатковыя веды аб славянскіх народах і іх мовах, пазнаёміць з багатай духоўнай і матэрыяльнай культурай славянскага свету.

Задачы вучэбнай дысцыпліны “Уводзіны ў славянскую філалогію”:

- пазнаёміць студэнтаў з лінгва-культуральнай разнастайнасцю славянскага свету і тымі фактарамі, што дазваляюць аб’ядноўваць славянаў у адну этнічную групу;

- сфарміраваць уяўленне аб праславянскай мове, метадах яе рэканструкцыі і гісторыі ўзнікнення славянскай пісьменнасці;

- удасканаліць навыкі крытычнага аналізу найбольш складаных з’яў славянскай філалогіі;

- навучыць будучых настаўнікаў-славеснікаў распазнаваць тэксты на розных славянскіх мовах;

- набыць элементарныя навыкі чытання тэкстаў на стараславянскай і розных славянскіх мовах, а таксама вылучэння ў іх адметных рыс;

- садзейнічаць падрыхтоўцы высокаадукаваных, творчых і крытычна думачых спецыялістаў, здольных практычна выкарыстоўваць набытыя веды пры вывучэнні спецыяльных мовазнаўчых дысцыплін.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў шэрагу іншых дысцыплін. “Уводзіны з славянскую філалогію” – вучэбная дысцыпліна, якая мае ярка выражаны міждысцыплінарны характар, што абумоўлена яе аб’ектам даследавання. Славянскія мовы і народы вывучаюцца ў мовазнаўстве, літаратуразнаўстве, гісторыі, што дае магчымасць настаўнікам паспяхова ажыццяўляць міжпрадметныя сувязі.

Сувязь вучэбнай дысцыпліны з іншымі дысцыплінамі. Вучэбная дысцыпліна “Уводзіны з славянскую філалогію” звязана з такімі вучэбнымі дысцыплінамі, як “Гісторыя беларускай літаратурнай мовы”, “Уводзіны ў мовазнаўства”, а таксама са школьным курсам беларускай мовы. Асаблівая ўвага пры выкладанні асобных тэм павінна ўдзяляцца вывучэнню спецыфічных асаблівасцей славянскіх моў.

Лекцыйныя і практычныя заняткі, прадугледжаныя вучэбным планам, узаемна звязаны і арганічна дапаўняюць адно аднаго, даючы магчымасць паглыбіць і ўдасканаліць набытыя веды.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Уводзіны ў славянскую філалогію” студэнт павінен **ведаць**:

– найбольш пашыраныя гіпотэзы паходжання славянаў і месцазнаходжання іх прарадзімы;

– кантакты славянаў у старажытнасці з іншымі еўрапейскімі народамі;

– адметнасці духоўнай і матэрыяльнай культуры славянаў;

– фанетычна-граматычныя і графічныя асаблівасці славянскіх моў, важныя звесткі пра гістарычны лёс іх носьбітаў;

– гісторыю станаўлення славянскай філалогіі;

– сучасную праблематыку славістычнай навукі;

– асноўную навуковую і даведачную літаратуру па дадзенай вучэбнай дысцыпліне.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Уводзіны ў славянскую філалогію” студэнт павінен **умець**:

– адбіраць, аналізаваць і сістэматызаваць моўныя факты;

– праводзіць самастойныя лінгвістычныя назіранні, рабіць абагульненні і вывады;

– заўважаць агульнае і адметнае ў навуковых фактах пра славянскія мовы;

– карыстацца разнастайнымі славянскімі слоўнікамі, вучэбнымі дапаможнікамі і даведачнай літаратурай;

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Уводзіны ў славянскую філалогію” студэнт павінен **валодаць**:

– сістэмай тэарэтычных ведаў па гісторыі станаўлення і развіцця славянскай філалогіі як навукі, навыкамі гістарычнага аналізу моўнага матэрыялу, практычнага выкарыстання набытых ведаў пры аналізе розных лінгвістычных фактаў;

– уменнем разглядаць сучасныя моўныя факты у іх гістарычнай і прасторавай рэтраспектыве.

Базавая прафесійная кампетэнцыя наступная:

БПК – 23 Прымяняць веды пра гісторыю паходжання славян, славянскіх моў і славянскай палеаграфіі, характарызаваць сучасныя славянскія мовы.

Структура зместу вучэбнай дысцыпліны

Вывучэнне дысцыпліны “Уводзіны ў славянскую філалогію” разлічана на 96 вучэбных гадзін, з якіх 46 – аўдыторныя і 50 гадзіны – самастойная праца.

У аснову структуравання зместу вучэбнага матэрыялу дысцыпліны пакладзены прынцып тэматычнага падыходу, які прадугледжвае падзел вучэбнага матэрыялу на адносна самастойныя раздзелы (тэмы).

Па кожнай вучэбнай тэме ў адпаведнасці з яе мэтамі і задачамі па фарміраванні і развіцці ў студэнтаў канкрэтных кампетэнцый выкладчык (кафедра) праектуе і рэалізуе канкрэтныя педагагічныя тэхналогіі.

Найбольш перспектыўныя і эфектыўныя сучасныя інавацыйныя адукацыйныя

сістэмы і тэхналогіі наступныя: вучэбна-метадычны комплекс, блочна-модульная, модульна-рэйтынгавая і крэдытная сістэмы, інфармацыйныя тэхналогіі, метадыкі актыўнага навучання.

Структура зместу вучэбнай дысцыпліны ўключае ўводзіны і вучэбныя раздзелы (тэмы). Тэматычны змест вучэбнай дысцыпліны рэалізуецца ў наступных формах: практычныя заняткі, самастойная праца студэнтаў.

Форма атрымання вышэйшай адукацыі – дзённая.

Размеркаванне гадзін на дзённым аддзяленні на 2 курсе:

семестр	усяго гадзін	аўдыторныя	лекцыі	практычныя	самаст. праца	форма атэстацыі
3	96	46	22	24	50	экзамен

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

1. Уводзіны. Паняцце пра славянскую філалогію і яе структуру. Прадмет і задачы славянскай філалогіі. Крыніцы звестак па славянскай філалогіі.

2. Славянскія народы. Геаграфічна-гістарычная характарыстыка славянскіх народаў. Сучасны стан славянскіх дзяржаў і народаў. Канфесійная прыналежнасць славянаў.

3. Праіндаеўрапейская мова. Індаеўрапейская моўная сям'я. Час і месца існавання праіндаеўрапейскай мовы, яе распад. Тэорыя аб настратычных мовах.

4. Праславянская мова. Праславянская мова як адна з індаеўрапейскіх моў, час яе існавання і перыядызацыя. Праіндаеўрапейская фанетычная спадчына і яе трансфармацыя ў праславянскай мове. Праіндаеўрапейская граматычная спадчына і яе трансфармацыя ў праславянскай мове. Развіццё лексічнага фонду праславянскай мовы.

5. Славянскія мовы. Агульная характарыстыка славянскіх моў.

Усходнеславянскія мовы і іх асаблівасці. Асноўныя звесткі аб узнікненні і развіцці пісьменнасці і гісторыі літаратурных моў усходніх славянаў. Асаблівасці графікі, фанетыкі, лексічнага і граматычнага складу ўсходнеславянскіх моў. Гісторыя навукі пра ўсходнеславянскія мовы.

Заходнеславянскія мовы. Асноўныя звесткі аб узнікненні і развіцці пісьменнасці і гісторыі літаратурных моў заходніх славянаў. Асаблівасці графікі, фанетыкі, лексічнага і граматычнага складу заходнеславянскіх моў. Гісторыя навукі пра заходнеславянскія мовы.

Паўднёvasлавянскія мовы. Асноўныя звесткі аб узнікненні і развіцці пісьменнасці і гісторыі літаратурных моў паўднёвых славянаў. Асаблівасці графікі, фанетыкі, лексічнага і граматычнага складу паўднёvasлавянскіх моў. Гісторыя навукі пра паўднёvasлавянскія мовы.

6. Славянскае пісьменства. Гіпотэзы існавання пісьменства ў славянаў да Кірылы і Мяфодзія. Жыццё і дзейнасць асветнікаў Кірылы і Мяфодзія. Паходжанне славянскіх азбук і пытанне аб іх першаснасці і аўтарстве. Развіццё славянскіх графічных сістэм да нашага часу. Славянскія помнікі пісьменства (надпісы, рукапісы, інкунабулы). Захаванне і выданне стараславянскіх помнікаў пісьменства.

7. 3 гісторыі славянскай філалогіі. Славістыка на сучасным этапе. Заснавальнікі славістыкі: *І. Добраўскі, Е. Капітар, А.Х. Вастокаў, П.Й. Шафарык.* Пспехі славістыкі ў XIX стагоддзі: *А.А. Патабня, А. Шлейхер, Ф. Міклашыч, А. Лескін, І.В. Ягіч, І.А. Бадуэн дэ Куртанэ, Ф.Ф. Фартунатаў.* Славістыка і славісты ў XX стагоддзі: *Р.Ф. Брандт, А.І. Сабалеўскі, Я.Ф. Карскі, А.А. Шахматаў, М.Н. Спяранскі, І.Я. Франко, І.С. Свяціцкі, Я.М. Развадоўскі, Л. Нідэрле, А.І. Беліч, М.М. Петэрсан, Л.У. Шчэрба, А.М. Сялішчаў, Л.А. Булахоўскі, П.А. Бузук, Б. Гаўранек, Р.В. Якабсон, М.С. Трубяцкі, Ц.П. Ломцеў, В.У. Іваноў.* Славістыка на сучасным этапе. Актуальныя задачы сучаснай славістыкі.

**Вучэбна-метадычная карта вучэбнай дысцыпліны
(дзённая форма атрымання вышэйшай адукацыі)**

№ раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Самастойная работа	Літаратура	Форма кантролю ведаў
		лекцыйныя	практычныя			
	Уводзіны ў славянскую філалогію (96 г.)	22	24	50		
1.	Уводзіны	2		4		
1.1.	1. Паняцце пра славянскую філалогію і яе структуру. 2. Прадмет і задачы славянскай філалогіі. Крыніцы звестак па славянскай філалогіі.	2		4	1,2,5	
2.	Славянскія народы	2	4	2	1,8,10	
2.1.	1. Геаграфічна-гістарычная характарыстыка славянскіх народаў. 2. Канфесійная прыналежнасць славянаў.	2	2	2	1,2	Фронтальнае апытванне. Прэзентацыя.
3.	Праіндаеўрапейская мова	2		4		
3.1.	1. Індаеўрапейская моўная сям'я. 2. Час і месца існавання праіндаеўрапейскай мовы, яе распад. 3. Тэорыя аб настратычных мовах.	2	2	4	7,8	Фронтальнае апытванне. Прэзентацыя.
4.	Праславянская мова	2	4	4		
4.1.	1. Праславянская мова як адна з індаеўрапейскіх моў, час яе існавання і перыядызацыя. 2. Праіндаеўрапейская фанетычная спадчына і яе трансфармацыя ў праславянскай мове.	2	2	4	11,12	Фронтальнае апытванне. Прэзентацыя.
4.2.	1. Праіндаеўрапейская граматычная спадчына і яе трансфармацыя ў праславянскай мове. 2. Развіццё лексічнага фонду праславянскай мовы.		2		5,7	Фронтальнае апытванне. Прэзентацыя.

5.	Славянскія мовы	10	8	30		
5.1.	1. Агульная характарыстыка славянскіх моў. 2. Усходнеславянскія мовы і іх асаблівасці. 3. Асаблівасці графікі, фанетыкі, лексічнага і граматычнага складу ўсходнеславянскіх моў. 4. Гісторыя навукі пра ўсходнеславянскія мовы.	2		6	3,10,11	Рэйтынгавая кантрольная работа № 1
5.2	<i>Славянскія мовы</i> 1. Асноўныя звесткі аб узнікненні і развіцці пісьменнасці і гісторыі літаратурных моў усходніх славянаў.		2	6	9,10	Індывідуальнае апытванне. Франтальнае апытванне. Прэзентацыя.
5.3.	<i>Заходнеславянскія мовы.</i> 1. Асноўныя звесткі аб узнікненні і развіцці пісьменнасці і гісторыі літаратурных моў заходніх славянаў.	2		4	1,3	
5.4.	1. Асаблівасці графікі, фанетыкі, лексічнага і граматычнага складу заходнеславянскіх моў.	2			5,7	
5.5.	1. Гісторыя навукі пра заходнеславянскія мовы.		2	6	1,4	Індывідуальнае апытванне. Франтальнае апытванне. Прэзентацыя.
5.6.	<i>Паўднёvasлавянскія мовы.</i> 1. Асноўныя звесткі аб узнікненні і развіцці пісьменнасці і гісторыі літаратурных моў паўднёвых славянаў.	2	2	4	9,10,11	Рэйтынгавая кантрольная работа № 2
5.7.	1. Асаблівасці графікі, фанетыкі, лексічнага і граматычнага складу паўднёvasлавянскіх моў.	2			8,9	
5.8	2. Гісторыя навукі пра паўднёvasлавянскія мовы.		2		1,2,3	Індывідуальнае апытванне.
6.	Славянскае пісьменства	2	4	4		
6.1.	1. Гіпотэзы існавання пісьменства ў славянаў да Кірылы і Мяфодзія. 2. Жыццё і дзейнасць асветнікаў Кірылы і Мяфодзія. 3. Паходжанне славянскіх азбук і пытанне аб іх першаснасці і аўтарстве.	2	2	4	5,8	Індывідуальнае апытванне. Франтальнае апытванне. Прэзентацыя.
6.2.	1. Развіццё славянскіх графічных сістэм да нашага часу. 2. Славянскія помнікі пісьменства (надпісы, рукапісы, інкунабулы).		2		1,2	Франтальнае апытванне. Прэзентацыя

	3. Захаванне і выданне стараславянскіх помнікаў пісьменства.					
7.	З гісторыі славянскай філалогіі. Славістыка на сучасным этапе	2	4	6		
7.1.	1. Заснавальнікі славістыкі: <i>І. Добраўскі, Е. Капітар, А.Х. Вастокаў, П.Й. Шафарык.</i> 2. Пospехі славістыкі ў XIX стагоддзі: <i>А.А. Патабня, А. Шлейхер, Ф. Міклашыч, А. Лескін, І.В. Ягіч, І.А. Бадуэн дэ Куртанэ, Ф.Ф. Фартунатаў.</i>	2	2	6	6,10	Франтальнае апытванне. Прэзентацыя.
7.2.	З гісторыі славянскай філалогіі. Славістыка на сучасным этапе. 3. Славістыка і славісты ў XX стагоддзі: <i>Р.Ф. Брандт, А.І. Сабалеўскі, Я.Ф. Карскі, А.А. Шахматаў, М.Н. Спяранскі, І.Я. Франко, І.С. Свянціцкі, Я.М. Развадоўскі, Л. Нідэрле, А.І. Беліч, М.М. Петэрсан, Л.У. Шчэрба, А.М. Сялішчаў, Л.А. Булахоўскі, П.А. Бузук, Б. Гаўранек, Р.В. Якабсон, М.С. Трубяцкі, Ц.П. Ломцеў, В.У. Іваноў.</i> 4. Актуальныя задачы сучаснай славістыкі		2		4,8,10	Індывідуальнае апытванне.
	Усяго	22	24	50		экзамен

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная літаратура

1. Камлевич, Г. А. Введение в славянскую филологию [Электронный ресурс] : учеб.-метод. комплек / Г. А. Камлевич // Репозиторий БГПУ. – Режим доступа: <http://elib.bspu.by/handle/doc/2146>. – Дата доступа: 08.06.2020.
2. Камлевич, Г. А. Введение в славянскую филологию [Электронный ресурс] : практикум / Г. А. Камлевич // Репозиторий БГПУ. – Режим доступа: <http://elib.bspu.by/handle/doc/618>. – Дата доступа: 08.06.2020.

Дадатковая літаратура

1. Багдзевіч, А. І. Уводзіны ў славянскую філалогію / А. І. Багдзевіч, С. Г. Ляскевіч. – Гродна : Гродзен. дзярж. ун-т, 2011. – 274 с.
2. Булахов, М. Г. Славянские языки: происхождение, история, современное состояние / М. Г. Булахов. – Минск : Белорус. гос. пед. ун-т, 2001. – 225 с.
3. Дуличенко, А. Д. Введение в славянскую филологию / А. Д. Дуличенко. – М. : Флинта, 2014. – 720 с.
4. Минералов, Ю. М. Введение в славянскую филологию / Ю. М. Минералов. – М. : Вышш. школа, 2009. – 331 с.
5. Рагаўцоў, В. І. Гісторыя мовазнаўства / В. І. Рагаўцоў. – Магілёў : Магілёўс. дзярж. ун-т, 2005. – 496 с.
6. Соколянский, А. А. Введение в славянскую филологию / А. А. Соколянский. – М. : Академия, 2004. – 400 с.
7. Супрун, А. Е. Введение в славянскую филологию / А. Е. Супрун. – Минск : Вышш. шк., 1989. – 480 с.
8. Трубачев, О. Н. Этногенез и культура древнейших славян: лингвистические исследования / О. Н. Трубачев. – М. : Наука, 2003. – 495 с.
9. Цыхун, Г. А. Выбраныя працы: беларусістыка, славістыка, арэальная лінгвістыка / Г. А. Цыхун. – Мінск : Рэсп. ін-т вышш. шк., 2012. – 372 с.
10. Шушарина, И. А. Введение в славянскую филологию / И. А. Шушарина. – М. : Флинта : Наука, 2011. – 302 с.
11. Щеглова, О. Г. Введение в славянскую филологию / О. Г. Щеглова. – Новосибирск : Новосиб. гос. ун-т, 2013. – 126 с.
12. Языки мира. Славянские языки / А. М. Молдован [и др.] ; под ред. А. М. Молдован – СПб. : Нестор-История, 2017. – 680 с.

**МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ
ПА АРГАНІЗАЦЫІ І ВЫКАНАННІ САМАСТОЙНАЙ ПРАЦЫ
ПА ДЫСЦЫПЛІНЕ
“УВОДЗІНЫ Ё СЛАВЯНСКУЮ ФІЛАЛОГІЮ”**

Для павышэння якасці прафесійнай падрыхтоўкі будучых настаўнікаў мэтазгодна на працягу ўсяго тэрміну навучання ў ВНУ прыцягваць кожнага студэнта да сістэматычнай самастойнай работы. Змест і формы самастойнай работы студэнтаў распрацоўваюцца супрацоўнікамі кафедры ў адпаведнасці з мэтамі і задачамі адукацыйнага стандарту.

Матэрыял, рэкамендаваны для самастойнага вывучэння, студэнты павінны атрымліваць ад выкладчыка з першых тыдняў семестра. Матэрыял для самастойнай працы, распрацаваны выкладчыкамі кафедры, можа ўключаць комплексы індывідуальных заданняў па пэўных тэмах, сістэму індывідуальных дамашніх кантрольных работ па тэмах і раздзелах дысцыпліны.

На самастойнае вывучэнне варта прапаноўваць асобныя тэмы лекцый або іх часткі па раней складзеным плане з указаннем асноўнай і дадатковай літаратуры па праблеме.

Эфектыўнасць самастойнай працы студэнтаў залежыць ад многіх фактараў. Тут і аптымальна выбраная форма працы, і дакладныя, канкрэтныя ўказанні і рэкамендацыі выкладчыка з наступнай аб'ектыўнай ацэнкай яе вынікаў і, самае важнае, сістэматычнасць і паслядоўнасць у правядзенні такой працы.

Самастойная работа студэнтаў прадугледжвае выкананне кантрольных прац, тэстаў, падрыхтоўку вусных паведамленняў і пісьмовых рэфератаў па вызначанай тэматыцы, знаёмства з навуковай, навукова-папулярнай, хрэстаматыйнай літаратурай, з тэрміналагічнымі слоўнікамі, пераклад, рэферыраванне і анатаванне прафесійна арыентаваных тэкстаў і інш.

Самастойная работа студэнтаў праводзіцца ў аб'ёме, прадугледжаным вучэбным планам.

**ПРЫКЛАДНЫ ПЕРАЛІК ЗАДАННЯЎ ДА САМАСТОЙНАЙ ПРАЦЫ
ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ
“УВОДЗІНЫ Ў СЛАВЯНСКУЮ ФІЛАЛОГІЮ”**

п/п	Назва тэмы, раздзела	Колькасць гадзін на СПС	Заданне	Форма выканання
1.1.	Прадмет і задачы славянскай філалогіі. Крыніцы звестак па славянскай філалогіі.	4	Падрыхтаваць канспект пра мэты і задачы курса, пра асноўныя крыніцы звестак пра славянскую філалогію	Канспект
2.1.	Геаграфічна-гістарычная характарыстыка славянскіх народаў.	2	Падрыхтаваць партфолія, дзе будуць праілюстравана геаграфічна-гістарычная характарыстыка славянскіх народаў, іх сучасны стан, канфесійная прыналежнасць славянаў.	Прэзентацыя
3.1.	Індаеўрапейская моўная сям’я.	4	Падрыхтаваць прэзентацыю па тэме «Індаеўрапейская моўная сям’я. Час і месца існавання праіндаеўрапейскай мовы, яе распад. Тэорыя аб настратычных мовах».	Прэзентацыя
4.1.	Праславянская мова як адна з індаеўрапейскіх моў, час яе існавання і перыядызацыя.	4	Сабраць і скапіраваць фрагменты прац па тэмах «Праславянская мова як адна з індаеўрапейскіх моў, час яе існавання і перыядызацыя», «Праіндаеўрапейская фанетычная спадчына і яе трансфармацыя ў праславянскай мове», «Праіндаеўрапейская граматычная спадчына і яе трансфармацыя ў праславянскай мове», «Развіццё лексічнага фонду праславянскай мовы».	Картатэка моўных фактаў; рэферат
5.1	Агульная характарыстыка славянскіх моў. Усходнеславянскія мовы і іх асаблівасці.	6	Правесці аналіз матэрыялаў па тэмах «Агульная характарыстыка славянскіх моў».	Даклад
5.2	Асноўныя звесткі аб узнікненні і развіцці пісьменнасці і гісторыі літаратурных моў усходніх славянаў.	6	Правесці аналіз матэрыялаў па тэмах «Агульная характарыстыка славянскіх моў», «Усходнеславянскія мовы і іх асаблівасці», «Асноўныя звесткі аб узнікненні і развіцці пісьменнасці і гісторыі літаратурных моў усходніх славянаў».	Даклад
	Асноўныя звесткі аб	4	Падрыхтаваць рэферат па тэмах .	Картатэка

5.3.	узнікненні і развіцці пісьменнасці і гісторыі літаратурных моў заходніх славянаў..		«Заходнеславянскія мовы», «Асноўныя звесткі аб узнікненні і развіцці пісьменнасці і гісторыі літаратурных моў заходніх славянаў».	моўных фактаў; рэферат.
5.5	Гісторыя навукі пра заходнеславянскія мовы	6	Падрыхтаваць прэзентацыі па тэме граматычнай арганізацыі заходнеславянскіх моў.	Рэферат
5.6.	Асноўныя звесткі аб узнікненні і развіцці пісьменнасці і гісторыі літаратурных моў паўднёвых славянаў.	4	Падрыхтаваць прэзентацыі па тэмах: «Асаблівасці паўдневаславянскіх моў», «Асноўныя звесткі аб узнікненні і развіцці пісьменнасці і гісторыі літаратурных моў паўднёвых славянаў».	
6.1.	Гіпотэзы існавання пісьменства ў славянаў да Кірылы і Мяфодзія.	4	Падрыхтаваць прэзентацыі па тэмах: «Жыццё і дзейнасць асветнікаў Кірылы і Мяфодзія», «Паходжанне славянскіх азбук і пытанне аб іх першаснасці і аўтарстве», «Развіццё славянскіх графічных сістэм да нашага часу», «Славянскія помнікі пісьменства (надпісы, рукапісы, інкунабулы)», «Захаванне і выданне стараславянскіх помнікаў пісьменства».	Прэзентацыя
7.1.	Заснавальнікі славістыкі: <i>І. Добраўскі, Е. Капітар, А.Х. Вастокаў, П.Й. Шафарык.</i>	6	Падрыхтаваць рэферат і прэзентацыі па тэмах: «Заснавальнікі славістыкі: Добраўскі, Е. Капітар, А.Х. Вастокаў, П.Й. Шафарык», «Поспехі славістыкі ў XIX стагоддзі: А.А. Патабня, А. Шлейхер, Ф. Міклашыч, А. Лескін, І.В. Ягіч, І.А. Бадуэн дэ Куртанэ, Ф.Ф. Фартунатаў», «Славістыка і славісты ў XX стагоддзі: Р.Ф. Брандт, А.І. Сабалеўскі, Я.Ф. Карскі, А.А. Шахматаў, М.Н. Спяранскі, І.Я. Франко, І.С. Свянціцкі, Я.М. Развадоўскі, Л. Нідэрле, А.І. Беліч, М.М. Петэрсан, Л.У. Шчэрба, А.М. Сялішчаў, Л.А. Булахоўскі, П.А. Бузук, Б. Гаўранек, Р.В. Якабсон, М.С. Трубяцкі, Ц.П. Ломцеў, В.У. Іваноў», «Актуальныя задачы сучаснай славістыкі».	Рэферат

ЗАДАНИЕ ДА РЕЙТИНГОВЫХ КОНТРОЛЬНЫХ РАБОТ

Контрольная работа № 1

Усходнеславянскія мовы і іх асаблівасці. Асноўныя звесткі аб узнікненні і развіцці пісьменнасці і гісторыі літаратурных моў усходніх славянаў. Асаблівасці графікі, фанетыкі, лексічнага і граматычнага складу ўсходнеславянскіх моў. Гісторыя навукі пра ўсходнеславянскія мовы.

Заданне. Прачытайце тэксты. Вызначце спецыфічныя асаблівасці беларускай і рускай моў. Якім чынам можна выкарыстаць параўнальна-гістарычны метада пры даследаванні моўных з'яў? Выпішыце графічныя, граматычныя і фанетычныя асаблівасці беларускай і рускай моў.

Тэкст 1

Я ехаў з губернскага горада М. у самы глухі куток губерні на наёмным вазку, і мая экспедыцыя падыходзіла да канца. Заставалася шчэ якія тыдні два начаваць у адрынахабо проста ў вазку пад зорамі, піць з крыніцваду, ад якой шчыміць лоб, слухаць працяглыя, як беларускае гора, песні баб на прызбах. А гора ў той час хапала: падыходзілі да канца праклятыя васьмідзiesiąтыя гады.

Не думайце, аднак, што мы ў той час толькі і рабілі, што крычалі і пыталі мужыка: «Чаго бяжыш, мужычок?» і «Ты проснешься ль, исполненный сил?»

Гэта прыйшло па зней – сапраўдныя пакуты за народ. Чалавек, як вядома, найбольш сумлены да дваццаціпяці год, у гэты час ён арганічна не выносіць несправядлівасці, але моладзь занадта прыслухоўваецца да сябе, ёй нова і цікава глядзець, як новымі думкамі і пачуццямі (яна ўпэўнена, што такога не думаў і не адчуваў ніхто) рунее душа.

І толькі потым прыходзяць бяссонныя ночы над шматком газеты, на якім надрукавана такімі ж літарамі, як і ўсё, што сёння ўзвлялі на шыбеніцтвух, разумееце, трох, жывых і вясёлых. Потым прыходзіць і жаданне ахвяраваць сабою. Усе мы, і я ў тымліку, прайшлі праз гэта.

Але ў той час я ў глыбіні душы (хоць і лічыўся «чырвоным») быў перакананы, што не толькі з шыбеніцтвух на зямлі лясы (што, вядома, было правільным нават у часы Язафата Кунцэвіча і беларускай доказнай інквізіцыі) і не толькі стогн адчуваецца ў нашых песнях.

Для мяне ў той час было значна больш важным зразумець, хто я, якім багам я павінен маліцца. Прозвішча мае было, як казалі ў тых часах, «польскае», - хоць я і дагэтуль не ведаю, што ў ім такога мазавецкага было, – у гімназіі (а гэта было тады, калі яшчэ не забыўся чорнай памяці папачыцель Карнілаў, паплечнік Мураўёва) называлі нас, гледзячы на мову бацькоў, «древнейшей ветвью русского племени, чистокровными, истинно русскими людьми». Вось як, нават больш рускія, ніж самі рускія. Пра павадавалі б нам гэтую тэорыю да пачатку гэтага стагоддзя – абавязкова б Беларусь перашыбла Германію, а беларусы зрабіліся б першымі гвалтаўнікамі на зямлі і пайшлі б адваёўваць у рускіх, якія не сапраўды рускія, жыццёвы абшар, асаблівая шчэкалі б добры Божачка даў нам рогі.

У. Караткевіч

Тэкс 2

Я ушел далеко за город. В широкой котловине тускло светились огни го рода, оттуда доносился смутный шум, грохот дрожек и обрывки музыки; был праздник, над окутанным пылью городом взвивались ракеты и римские свечи. А кругом была тишина. По краям дороги, за развесистыми ветлами, волновалась рожь, и тихо трещали перепела; звезды теплились в голубом небе. Ровная, накатанная дорога, мягко серея в муравке, бежала вдаль. Я шел в эту темную даль, и меня все полнее охватывала тишина. Теплый ветер слабо дул навстречу и шуршал в волосах; в нем слышался запах зреющей ржи и еще чего-то, что трудно было определить, но что всем существом говорило о ночи, о лете, о беспредельном просторе полей. Все больше мною овладевало странное, но уже давно мне знакомое чувство какой-то тоскливой неудовлетворенности. Эта ночь была удивительно хороша. Мне хотелось насладиться, упиться ею досыта. Но по опыту я знал, что она только измучит меня, что я могу пробродить здесь до самого утра и все-таки ворочусь домой недовольный и печальный. Почему? Я сам не понимаю... Я не могу иначе, как с улыбкою, относиться к одухотворению природы поэтами и старыми философами, для меня природа как целое мертва. В ней нет души, в ней нет свободы... Но в такие ночи, как эта, мой разум замолкает, и мне начинает казаться, что у природы есть своя единая жизнь, тайная и неуловимая; что за изменяющимися звуками и красками стоит какая-то вечная, неизменная и до отчаяния непонятная красота. Я чувствую, – эта красота недоступна мне, я не способен воспринять ее во всей целости; и то небольшое, что она мне дает, заставляет только мучиться по остальному. Никогда еще это настроение не овладевало мною так сильно, как теперь. Огни города давно скрылись. Кругом лежали поля. Справа, над светлым морем ржи, темнел вековой сад барской усадьбы. Ночная тишина была полна жизнью и неясными звуками. Над рожью слышалось как будто чье-то широкое сдержанное дыхание; в темной дали чудились то песня, то всплеск воды, то слабый стон; крикнула ли это в небе спугнутая с гнезда цапля, пискнула ли жаба в соседнем болоте, – бог весть... Теплый воздух тихо струился, звезды мигали, как живые. Все дышало глубоким спокойствием и самоудовлетворением, каждый колебавшийся колос, каждый звук как будто чувствовал себя на месте, и только я один стоял перед этой ночью, одинокий и чуждый всему. Она жила для себя. Мне было обидно, что ни одной живой души, кроме меня, нет здесь. Но я чувствовал, что ей самой, этой ночи, глубоко безразлично, смотрит ли на нее кто или нет и как к ней относится. Не будь и меня здесь, вымри весь земной шар, – и она продолжала бы сиять все тою же красотой, и не было бы ей дела до того, что красота эта пропадает даром, никого не радуя, никого не утешая.

Слабый ветер пронесся с запада, ласково пригнул головки полевых цветов, погнал волны по ржи и зашумел в густых липах сада. Меня потянуло в темную чащу лип и берез. Из людей я там никого не встречу: это усадьба старухи помещицы Ярцевой, и с нею живет только ее сын-студент; он застенчив и молчалив, но ему редко приходится сидеть дома; его наперерыв приглашают соседние помещицы и городские дамы. Говорят, он замечательно играет на скрипке и его московский учитель-профессор сулит ему великую будущность. Я

прошел по меже к саду, перебрался через заросшую крапивою канаву и покосившийся плетень. Под деревьями было темно и тихо, пахло влажною лесною травою. Небо здесь казалось темнее, а звезды ярче и больше, чем в поле. Вокруг меня с чуть слышным звоном мелькали летучие мыши, и казалось, будто слабо натянутые струны звенят в воздухе. С деревьев что-то тихо сыпалось. В траве, за стволами лип, слышался смутный шорох и движение. И тут везде была какая-то тайная и своя, особая жизнь... На востоке начинало светлеть, но звезды над ивами плотины блестели по-прежнему ярко; внизу, под горою, по широкой глади пруда шел пар; открытая дверь купальни странно поскрипывала в тишине. Однообразно кричал дергач. «Ччч-чи! Ччи-чи!» – спокойно и уверенно звучало в воздухе. Спокойно мерцали звезды, спокойно молчала ночь, и все вокруг дышало тою же уверенною в себе, нетревною и до страдания загадочною красотою.

В. Вересаев

Кантольная работа № 2.

Паўднёваславянскія мовы. Асноўныя звесткі аб узнікненні і развіцці пісьменнасці і гісторыі літаратурных моў паўднёвых славянаў. Асаблівасці графікі, фанетыкі, лексічнага і граматычнага складу паўднёваславянскіх моў. Гісторыя навукі пра паўднёваславянскія мовы.

Заданне. Прачытайце тэксты з на беларускай, польскай і сербскай мовах. Якія рысы праславянскай мовы можна вылучыць на аснове аналізу? Якія графічныя, фанетычныя, граматычныя і лексічныя асаблівасці паўдневаславянскіх моў можна вылучыць? Запішыце іх.

Тэкст 1

Калісьці, пры панах, гэтабыўхутар. З шасцюдзесяцінамідобрага поля адразу за садам, з новым вялікім гумном, двамахлявамі і малой старасвецкайхатай. Без шчытаяна, наўкруг накрытая саломай, зялёнай ад моху, нізканасунутай на малыяпрыплюшчаныявокны. Так і глядзела на свет, як сам гаспадар, заўсёдызажмураны Данька, стары Хамёнак, бязлобаягалаваякоганібыўрасла ў зімовую шапку - аблезлы, раней, каліверыць старому, гарадскікаракулевыкаўпак.

Цяпергэтыкаўпакнедзешчэўсёваляецца на гарышчы, а сам Данька Хамёнакляжыць на ўзгоркупадхвойкамі і муравой. Ад хутаразастаўсятолькі сад, скрыпучы журавель над зрубамстудні і тая самая хата.

У хаце ад усёйХамёнкавайсям'іўцалелатолькінявестка Галя з дзецьмі, хлопцам і дзяўчынкай.

Спакойныжнівеньсківечар. Сонцазайшло. Галін хлопец, падлетакАнтось, пайшоў у поле да малатарні. На верхавіне старой ліпы за агародампагаслачырвань на лісці; шпакіўзняліся з голля і панеслі свой кірмаш у вёску. Падпаветкай за сенцамі, аддаўшывячэрніўдой, лягла на свежымподсцілекарова. У хаце за сталомсядзіцьчарнявая Сонечка, на поўны рот запіваючы хлеб сырадоем. Тонкіязагарэлыяножкіе, як і ваўсіхпастушкоў, папораныржышчам. Сонечка памылаіх каля студніхалоднайвадой, і ногісадзеюць да самых каленак. Яна то

паціраеіхаднаабадну, то проста стрыжэіміпадвысокайлавай. Сонечка хочагаварыць.

- Мамка, – кажа яна, – а сёння Лёня Сцяпанаўсмяўся з мяне. Ты, кажа, пані. Ты, кажа, хутаранка. А чаму? Чамуёнсмяецца?

Галя стаіць, прыпёршыся да шафкі з посудам, амальпрысеўшы на яе. Над галавоюГалі, на сцяне– стары гадзіннік. На запыленымцыферблацеягонапісана не нашымілітарамінейкае слова. За ўсе гады, пакульгадзіннік тут вісіць, ніхтонават не пацікавіўся, штояноазначае. Наогул па гадзіннікуразбіралісятолькімужчыны і Галя. Свякрухапражыла свае семдзесят год, ніразу не падумаўшыабтым, якоесённячысло... Даўжэйшаястрэлкагадзіннікаадламаласяшчэ ў вайну, кароткаястаіць на адныммесцытыдніўжо, мусіць, сатры. Жніво. Галінырукі, загарэлыя да лакцёў, гудуць ад стомы. Галя яшчэўсё як быццам не дома. У памяцібясконцымланцужкомідуцьадзін за аднымвузлыперавяслаў, закручаныяспрытныміпальцамі, адзін за аднымкладуцца на пожніцяжкіяснапы. У вушахяшчэокатжняяркі, паасобныясловы, абрыўкіпесень, смех, шум збажыны і шоргатіржышча...

Янка Брыль

Тэкст 2

PewienmałybaranekoimieniuBronekbył ztegoznany, żelubił długiewieczory. Wbrewzasadom, jakiepanowaływ życiuowiec, baranekniechodził spać pozapadnięciuzmroku. Przeciwnie, właśniewtymmomenciewstępowawałwniegochęć zabawyirobieniawszystkiegoinnego, pozaspaniem.

Rodzicebarankakażdegowieczoruzastanawialisję, jakułożyć go do snu. Śpiewaniekołysaneknieskutkowało. Przeciwnie, baranekprzyłączałsię do śpiewaniai o spaniuniebyłomowy. Opowiadaniebajeknadobranocrównieżniepomagało. Na końcukażdejbajkibaranekpytał o dalszyjejciągizamiastsennyrobiłsiębardziejzwawy.

Gdyskończyłsię pomysłynauspianiebaranka, rodziczwrócilisję opomocdoinnychowieczestada. Owceprzychodziły, kręciłygłowami, użalałsię nadbiednymbarankiemidoradzały, jakumiały. Jednepropnowały, bynakrywać barankapodwójną kołderką, inne, bypił przedsnemdużomleka, jeszczeinne, bybiegał ipodskakiwał, aż zmęczeniegoznuży. Pomysłówowcemiałybezliku, jednakaniebyłyoneskuteczne.

Na końcuzporadą przyszłanajstarszaowcawstadzie. DługorozmawiałzBronkiem. Porozmowie stwierdziła, żejestonbardzomądrymbarankiem. Jest ciekawyswiata, wszystkowokół go interesujei to właśniedlategoniemożezasnąć. Owcazaproponowała, by przedsnemBronekrobił to, co najbardziejlubii, czyliuczyłsię.

A że stara owca była kiedyś nauczycielką, zaproponowała swoją pomoc. Każdego wieczoru przed snem uczyła Bronka liczenia. Jak wiadomo owce nie mają paluszków, dlatego uczą się licząc inne owce będące w stadzie. Mały baranek powtarzał za swoją nauczycielką, wskazując na owce „Jedna owca, druga owca, trzecia owca, czwarta owca, piąta owca, szósta owca, siódma owca, ósma owca, dziewiąta owca, dziesiąta owca”. Przy dziesiątej owcy baranek już zasnął.

Текст 3

Поуке Старца Тадеја

...Био сам још сасвим млад послушник кад сам почео. Отац Амвросије ми јерекао: "Што год радиш, непрестано говори у себи: "Иисусе, сине Божији, помилујме!" Био сам дечак и свим срцем га послушао. Сваког дана бих исповедао оцу духовнику шта се унутри у души догађало, а он јесаветовао шта да чиним. После извесног времена осетио сам да заједно с ваздухом који удишем молитва "улази" у срце. Током времена молитва јепочела и сама од себе да се врши у срцу. Али после је умро мој духовник и многе године провео сам у великим душевним мукама. Туга је раздирала душу. Страх који сам нахватао још у детињству мучи ме јепоново. Бојао сам се да старијине ће бити задовољни самном и никад нисам могао да одахнем. Најчешће сам узимао хармонику, одлазио у самоћу и свирао. Понекад сам себе питао: "Шта хоћеш? Јеси ли гладан, јеси ли жедан, го, бос, болестан? Све је Бог дао, па шта хоћеш онда?" Но ипак душа јетуговала и тражила да јенеко утешу. Ишао сам код појединих духовника, тражио савет, али ни то није помагало. Тако је било док нисам прочитао књигу "Пут спасења", од Теофана Вишенског и Господ јепомогао. Кад нема никог од људи да нас утешу, онда Господ и кроз књигу долази да обрадује душу.

АПСАННЕ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ

Для атрымання аб'ектыўнай інфармацыі аб ўзроўні паспяховасці студэнтаў мэтазгодна сістэматычна выкарыстоўваць розныя віды кантролю, сярод якіх: бягучы, тэматычны, прамежкавы і выніковы. Кожны з відаў кантролю ўжываецца на пэўным этапе навучання і выконвае ў педагагічным працэсе адну з функцый: стымулюючую, навучальную, дыягнастычную, выхаваўчую і інш.

Дыягностыка кампетэнцый па дысцыпліне можа мець розныя формы: вусны кантроль – фронтальнае, індывідуальнае, ушчыльненае (камбінаванае) апытванне на лекцыях і практычных занятках; калёквіумы; вусны аналіз тэксту стараславянскага пісьменства, а таксама тэксту на адной з сучасных славянскіх моў; вусны экзамен.

ПЕРАЛІК ТЭАРЭТЫЧНЫХ ПЫТАННЯЎ ДА ЭКЗАМЕНУ ПА ДЫСЦЫПЛІНЕ «УВОДЗІНЫ Ў СЛАВЯНСКУЮ ФІЛАЛОГІЮ»

1. Прадмет і задачы славянскай філалогіі. Крыніцы звестак па славянскай філалогіі, яе сувязь з іншымі гуманітарнымі навукамі.
2. Славяне і славянскія мовы.
3. Час і месца існавання праіндаеўрапейскай мовы, яе распад.
4. Праславянская мова, час яе існавання і перыядызацыя.
5. Развіццё лексічнага фонду праславянскай мовы.
6. Першыя звесткі пра славянаў. Паходжанне этноніма. Міжэтнічныя і міжмоўныя кантакты ў праславянскі перыяд.
7. Час і месца фарміравання славянаў. Арэал пражывання славянаў.
8. Лінгвістычны аспект праблематыкі славянскай прарадзімы. Сучасныя тэорыі славянскай прарадзімы.
9. Агульная характарыстыка славянскіх моў.
10. Гісторыя стварэння славянскага пісьменства.
11. Канстанцін (Кірыл) і Мяфодзій і славянскае пісьменства.
12. Паходжанне глаголіцы і кірыліцы. Параўнальны аналіз азбук.
13. Славянскія помнікі пісьменнасці: надпісы.
14. Славянскія помнікі пісьменнасці: рукапісы.
15. Славянскія помнікі пісьменнасці: інкунабулы.
16. Помнікі стараславянскай мовы.
17. Асаблівасці ўсходнеславянскіх моў: беларуская мова.
18. Асаблівасці ўсходнеславянскіх моў: руская мова.
19. Асаблівасці ўсходнеславянскіх моў: украінская мова.
20. Асаблівасці заходнеславянскіх моў: польская мова.
21. Асаблівасці заходнеславянскіх моў: сербалужыцкія мовы.
22. Асаблівасці заходнеславянскіх моў: чэшская мова.
23. Асаблівасці заходнеславянскіх моў: славацкая мова.
24. Асаблівасці паўднёvasлавянскіх моў: балгарская мова.
25. Асаблівасці паўднёvasлавянскіх моў: македонская мова.
26. Асаблівасці паўднёvasлавянскіх моў: сербская мова.
27. Асаблівасці паўднёvasлавянскіх моў: харвацкая мова.
28. Асаблівасці паўднёvasлавянскіх моў: славенская мова.
29. 3 гісторыі славянскай філалогіі: славістыка ў XIX стагоддзі.
30. 3 гісторыі славянскай філалогіі: славістыка канца XIX – пачатку XX стагоддзя.
31. 3 гісторыі славянскай філалогіі: славістыка ў XX стагоддзі.
32. Славістыка на сучасным этапе. Актуальныя задачы славістыкі.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ УВА

Назва вучэбнай дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце праграмы ўстанавы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, што распрацавала вучэбную праграму
“Уводзіны ў мовазнаўства”, “Гісторыя беларускай літаратурнай мовы”	мовазнаўства і лінгвадыдактыкі	Дубліраванне вучэбнага матэрыялу і неістотныя супярэчнасці паміж праграмамі ліквідаваны на этапе распрацоўкі вучэбных праграм	Лічыць праграму узгодненай з дысцыплінамі на стадыі падрыхтоўкі (праатакол № 12 ад 19.05.2022 г.)